

7. Мозговий, О. Глобальна фінансова криза: теорія і практика подолання наслідків фінансових потрясінь [Текст] / О. Мозговий, Н. Стукало // Ринок цінних паперів України. – 2008. – №11–12. – С. 31–36.
8. Новицький В. Глобальна фінансово–економічна криза: сутність, системність проявів та перспективи подолання. [Електрон. ресурс] / В. Новицький // Науковий журнал. Економічний часопис – XXI. – 2009. – №1–2. – Режим доступу до ресурсу: <http://so-skin.info/ea/2009/1-2/200901.html>
9. Пахомов Ю., Пахомов С. Экономический кризис: украинский вариант // Общество и экономика, №3, 2009. – С. 64.
10. Declaration on a concerted European action plan of the Euro area countries [Electronic resource] // European Commission. – October 2008. – Mode of access: <http://www.ec.europa.eu>
11. Communication for the spring European council. Driving European recovery [Electronic resource] // European Commission. – 4 March 2009. – Mode of access: <http://www.ec.europa.eu>
12. The official communique issued at the close of the G20 London Summit. [Electronic resource] // European Commission. – Mode of access: <http://www.ec.europa.eu>
13. European stabilisation mechanism adopted. [Electronic resource] // Council of the European Union. – Mode of access: <http://www.consilium.europa.eu/showFocus.aspx? lang=EN&focus-ID=478>
14. Реформування фінансового сектору в Європейському Союзі // Цінні папери України. – 2009. – №45 (587). – С. 4.
15. Зуев В.Н. Антикризисная политика Евросоюза / В.Н. Зуев // Международная экономика. – 2009. – №9. – С. 5–8.
16. Державний сектор і функції держави у період кризи / О.Й. Пасхавер, Л.Т. Верховодова, О.М. Кошик, К.М. Агеєва, Д.П. Згортюк / Центр економічного розвитку, 2009. – 126 с.
17. Banking Rescue and Economic Recovery Plans in the EU / Economic recovery packages in EU Member States. Compilation of Briefing Papers [Electronic resource]. – 2009. – 101 p. – Mode of access: <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies/download.do? file=2425>
18. Official site of European Central Bank [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ecb.int/home/html/index.en.html>
19. Public finances in EMU. [Electronic resource] // European Commission – Economic and Financial Affairs. – 2009. – №5. – 285 p. – Mode of access: http://www.ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication_15390_en.pdf
20. Official site of Eurostat. European Commission [Electronic resource]. – Mode of access: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

В.С. НАЙДЬОНОВ,
д.е.н., професор, НДЕІ

Як Україні вирватися із занепаду

Показано, що Україна деіндустріалізована і знаходиться в глибокому соціально–економічному спаді. Для виходу необхідні реіндустріалізація за допомогою державного стратегічного плану, обмеження імпорту і збільшення експорту, вступ до Митного союзу.

Ключові слова: соціально–економічний занепад, ступінь забезпеченості населення роботою, бідність, демографічна перспектива, індекс людського розвитку, оснащеність сільського господарства, державний стратегічний план, конкурентоспроможність продукції, чистий експорт, зона вільної торгівлі, Митний союз.

Показано, что Украина деиндустриализована и находится в глубоком социально–экономическом спаде. Для выхода необходимы реиндустриализация с помощью государственного стратегического плана, ограничение импорта и увеличение экспорта, вступление в Таможенный союз.

Ключевые слова: социально–экономический спад, степень обеспеченности населения работой, бедность, демографическая перспектива, индекс человеческого развития, оснащенность сельского хозяйства, государственный стратегический план, конкурентоспособность продукции, чистый экспорт, зона свободной торговли, Таможенный союз.

It is shown that Ukraine is de-industrialized and suffers from a deep economic and social decline. To solve this the following measures should be taken: re-industrialization with the state strategic plan, limitation of imports and increasing of exports, entry into the Customs Union.

Постановка проблеми. Протягом двох десятиліть наукові рекомендації та зусилля парламенту й урядів не створюють передумов для економічного розвитку. Він залишається на дуже низькому рівні. Сталася деіндустріалізація країни, потрібна рішуча зміна економічної політики.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. В наукових публікаціях в Україні не знайшли призначення факти деіндустріалізації та загального занепаду соціально–економічного розвитку. В окремих роботах (Геєць, Мунтян, Малицькій, Марченко) пропонуються важливі напрями зміни економічної політики. Однак вони не об'єднані в єдиний стратегічний комплекс, їм не надають сумісного критичного значення.

Мета статті – вказати, що при виробленні стратегії слід виходити з факту деіндустріалізації та занепаду економіки на визначальні напрями необхідної зміни економічної політики.

Виклад основного матеріалу.

1. Реіндустріалізація і соціально–економічний занепад Економіка України, відокремившись від господарського комплексу СРСР, не виявила життєздатності. Обвалившись

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

відразу наполовину, протягом ось вже двох десятирічків вона не відновлюється, нехай навіть в іншій структурі, і не розвивається. Це при тому, що вона успадкувала від СРСР багатий виробничий потенціал: розвинену промисловість, високопродуктивне сільське господарство, високу грамотність і кваліфікацію населення, високорозвинену науку й освіту, квітучу культуру. У складі Союзу України виробляла складні і навіть унікальні вироби машинобудування, приладобудування, електроніки, штучні алмази, космічну техніку, сучасне озброєння, освоїла атомну енергетику. Майже все це загинуло (крім гірничо-металургійного комплексу та атомної енергетики – поки що діють радянські реактори). Основною причиною стала практично некерована приватизація. Прагнення продати, не замислюючись над перспективою збереження потенціалу, призвело до того, що значна частина підприємств була просто знищена, в тому числі конкурентами, решта в більшості випадків виявилася без замовлень і фінансової підтримки. Положення ускладнювалося невмінням урядів утримати ринки Росії та СНД (нагадаємо хоча б втрату ринків Таджикистану). У підсумку Україні практично втратила промисловість. Залишилися не пов'язані керуванням і державною політикою окремі підприємства, багато з яких ледь живіють. Щоправда, є й деякі успішні підприємства, такі як «Мотор Січ», «Київприлад», але їх мало, і вони, як правило, не утворюють систем, що перспективно розвиваються. В Україні навіть ліквідовано Міністерство промислової політики.

Втрата високонаукоємних галузей промисловості тягне за собою непоправну втрату рівня освіти та кваліфікації населення. Немає кваліфікованих виробництв – немає відповідного рівня підготовки інженерів і робітників. Вчити їх нема на чому. Так що стався глибокий соціально-економічний провал. Фахівці розповідають, що в Україні вже проблема якісно зібрати літак: не вистачає достатньо кваліфікованих робітників.

Україна втрачає навіть транзит енергоносіїв до Європи – по нафті він вже майже припинився, по газу справа йде до того ж.

На відміну від України в Білорусі не сталося руйнування промисловості і сільського господарства. Країна зуміла зберегти підприємства і колгоспи (тільки реформувавши їх). Тому розвиток йде на збереженій економічній базі, що визначає зовсім інші економічні результати. Завдяки самостійній розумній політиці Білорусь вже стала благополучною, забезпеченою товарами, чистою, культурною, соціально врівноваженою європейською державою, до якої Україні дуже далеко.

За двадцять років Україна виявилася нездатною навіть відновити формальні обсяги виробництва 1990 року. Обсяг

ВВП до цих пір становить тільки 70% того періоду. Капіталовкладення не встигають за зносом. У 2010 році зношення основного капіталу досягло 74,4%, у тому числі на транспорті – 94%. У промисловості зношення дещо менше: близько 65%. Це означає, що основний капітал проїдається, не тільки не зростає, але навіть не відновлюється. Це деградація і наближення краху економіки.

Звернемо увагу на стан сільського господарства, яке створює основні блага для життєдіяльності людей. Валова продукція сільського господарства становить 70% від рівня 1990 року. У тому числі продукція тваринництва – тільки 50%. Виробництво тваринницької продукції на душу населення скоротилося вдвічі. Незважаючи на імпорт (руйнівний для економіки), скоротилося і споживання на душу населення: м'ясо та м'ясопродукти у 1990 році – 68 кг на рік, в 2009 році – 50 кг; молоко і молокопродукти в 1990 році – 373 кг, у 2009 році – 212 кг. Зруйнована оснащеність сільського господарства [1].

Зруйновано іригаційні споруди, тваринницькі ферми і багато іншого (статистика не публікується).

Особливу увагу звертає на себе стрімке скорочення поголів'я корів. Україна незабаром залишиться без молока. Вона вже «здобула» першість в Європі з імпорту пальмової олії – замінича натурального молока. У 2012 році молокопереробники різко знизили закупівельну вартість на молоко, результати будуть цілком передбачувані – причому незабаром.

Мабуть, єдиний показник економіки сільського господарства, який підтримується, – врожайність і валовий збір зернових і соняшнику. Зернових вироблено в 1990 році 51 млн. т, у 2009 році – 46 млн. т, а соняшнику – відповідно 2,6 і 6,3 млн. т – збільшення [1]. Але це показники сировинні. Зерно в розвиненій економіці має головним чином перероблятися в більш дорогі продукти тваринництва, а тільки залишок може продаватися. Україна ж експортує зерно, але імпортує м'ясо, молоко та інші продовольчі товари. Це ознака економічної відсталості.

В Україні надзвичайно високе безробіття. До тих 8%, які враховуються, слід було б додати селян, яким потрібна робота. Якщо врахувати, що 7 млн. громадян України змушені працювати за кордоном, то незабезпеченість роботою економічно активного населення досягає 30%, про що статистика скромно замовчує. Куди там Іспанія з Португалією, про які ридають ЗМІ!

Зберігається висока бідність основної маси населення. Осіб, які мають доходи нижче прожиткового мінімуму, – близько 27% [3]. На жаль, надійних порівнянь з радянським періодом немає. Проте емпірично можна констатувати, що тоді практично не було бездомних людей, ніхто не рився у

Таблиця 1. Деякі показники оснащеності сільського господарства [1]

Продукція	1990	2009
1. Трактора, тис. шт.	495	169
2. Вантажні автомобілі, тис. шт.	296	10,9
3. Зернозбиральні комбайни, тис. шт.	102	36
4. Велика рогата худоба, млн. голів	24,6	4,8
5. В тому числі корів, млн. голів	8,4	2,7
6. Свиней, млн. голів	29,4	7,6

смітниках. Усі мали житло і роботу, безкоштовну охорону здоров'я та освіту. Щоправда, збільшилася забезпеченість населення легковими автомобілями і в середньому житловою площею. Однак при високому рівні бідності це лише ознака зростаючої диференціації доходів, яку статистика не вловлює. Держава майже не впливає на забезпеченість житлом небагатого населення. Ще у 1990 році одержали квартири 235 тис. родин (9,2% черги), в 2009 році – тільки 11 тис. (0,9% черги, яка вже дуже зменшилася).

Ознакою бідності є скорочення середньої тривалості життя і чисельності населення. За середньою тривалістю життя Україна посідає 150-те місце у світі. Якщо в 1970 році тривалість життя в Україні становила трохи більше 70 років, то в 2003 році – 67,8 років і не збільшується. Тоді як майже в усіх країнах ЄС вона зростає. Чисельність населення в Україні на початку 90-х років досягала 52 млн. чол., зараз 46 млн. людей. Інститут дослідження соціальних проблем прогнозує чисельність населення до 2050 року в 36 млн. чол. [2]. Але якщо Україна увійде до складу ЄС, почнеться відтік населення, подібно до того, що відбувається в Латвії. Це вже зараз проявляється у великій кількості осіб, які працюють за кордоном. До цього потрібно додати сім'ї. Хоча, звичайно, не все поїдуть. Так що євроінтеграційна перспектива для України становить не більше 20 млн. осіб, що давно визначено європейськими прогнозами.

Демографічна перспектива України визначається занепадом малих міст і сіл. А це, у свою чергу, результат занепаду виробництва і відсутності роботи.

Якщо до незалежності України була найбільш високорозвиненою економікою Союзу, то зараз вона за рівнем ВВП на душу населення відстає від Білорусі, Казахстану, не кажучи вже про Росію. За даними 2010 року, ВВП Білорусі на душу населення – \$12,3 тис., зростання у порівнянні з 1995 роком у 2,9 раза; Казахстану – \$11,1 тис., зростання в 2,5 раза; Росії – \$14,2 тис., зростання в 1,8 раза; України – \$6 тис., зростання в 1,5 раза. За рівнем ВВП на душу населення Україна посідає одне з останніх місць у світі (113) [3]. У СНД нижче її Молдова, Вірменія, Грузія, Туркменістан, Киргизія.

Є всі підстави говорити, що економіка Україна опустилася на порядок, перетворилася в економіку деіндустріалізовану, бідну, сировинну, не здатну до розвитку. Коливання її ВВП носять поверхневий характер, без ознак реального зростання. Невеликий підйом у 2002–2004 роках ґрунтувався на частковому заповненні завантаження не знищених у 90-х роках потужностей, без структурного та якісного оновлення. Він згас безслідно. Зате втрати від хвилі фінансово-економічної кризи в 2008–2009 роках були найбільш значними. За 2008–2009 роки обмінний курс гривні впав в 1,53 раза. Економічна ефективність економіки (чистий продукт по відношенню до ресурсів у порівнянних цінах) підви-

щувався до 2005 року, після чого постійно знижується (розрахунки А.А. Вороніна).

Видно явний провал у 2009 році і продовження зниження в 2010 році. Зараз економіка перебуває у фазі соціально-торгової кризи з високою ймовірністю повторної хвилі гострої фази.

Передумови ймовірного загострення кризи: назріває депресія світової економіки, що вже позначається на попиту й цінах на метали і великотоннажну хімію; Україна не може позбутися негативного сальдо зовнішньої торгівлі товарами; імпорт зростає швидше за експорт; на фінансовий стан тиснуть величезні зовнішні борги, які досягли 483,3 млрд. грн. (у 2012 році виплати по боргах мають становити 89,3 млрд. грн., що в 1,6 раза більше суми фінансових результатів підприємств за 2011 рік); дуже ймовірні зупинки руху капіталу в результаті того, що не зможуть приносити очікуваних доходів об'єкти, профінансовані для Євро-2012 (є прогнози про можливі збитки); не усунуті чинники загрози високої інфляції (нестача продовольчих та побутових товарів, високі ціни на паливо, відсутність контролю за динамікою цін і якістю товарів, можливе падіння валютного курсу і т.п.).

Велику небезпеку, що закриває можливість відродження економіки України, подає ініційоване урядом входження України в зону вільної торгівлі (ЗВТ) ЄС та подальша євроінтеграція. Європейський ринок не потребує українських товарів, крім чисто сировинних, але потребує збуту своїх готових товарів. Включення України в зону вільної торгівлі (ЗВТ) з ЄС спричинить збільшення імпорту і придушення залишків вітчизняних виробництв, посилить спеціалізацію на сировинному експорті. В кінцевому підсумку це призведе до скорочення і без того низького виробництва та загострення безробіття. Ми вже маємо досвід із входженням у СОТ. З 2005 року країна має щорічно не мільне 10 млрд. грн. негативного сальдо торгівлі товарами. І ніхто за це не відповів. Із входженням у ЗВТ з ЄС цей ефект посилиться.

Дотепер всі заходи, що вживаються урядом для пожевлення кон'юнктури, істотних результатів не дають. Очевидно, потрібен більш рішучий поворот у стратегії розвитку, що враховує реальний стан економіки. Не досить обґрунтовані й забезпечені соціальні ініціативи Президента. Навряд чи вони зможуть дати позитивний імпульс.

Поворот, мабуть, має включати два основних напрями:

1. Реіндустріалізація та підвищення технологічного рівня економіки на основі державних стратегічних планів.

2. Розширення ринків збуту – насамперед продукції з високою доданою вартістю, обмеження споживчого імпорту та збільшення чистого експорту.

У ці напрями має бути включено також підвищення економічної інтенсифікації сільського господарства, насичення внутрішнього ринку і експорт продукції тваринництва.

Таблиця 2. Динаміка економічної ефективності по роках, %

Роки	2006	2007	2008	2009	2010
Зміни, %	-0,59	+1,08	-0,17	-13,33	-0,74

2. Стратегічний план реіндустріалізації і підвищення технологічного рівня виробництва

У завдання державного стратегічного плану підприємствам, центральним органам управління та органам територіального управління пропонується включати заходи щодо створення і розвитку виробництв конкурентоспроможної на світових ринках високотехнологічних видів продукції, а також найважливіших комплектуючих виробів і матеріалів для них.

Державний стратегічний план не повинен охоплювати весь обсяг економіки, а тільки частину, що визначає підвищення технологічного рівня і конкурентоспроможності економіки. Планові розрахунки і баланси ресурсів мають охоплювати тільки частину, необхідну для створення і розвитку високотехнологічних конкурентоспроможних виробництв, контрольовану державою. Відповідно, підготовку кваліфікованих робітників і інженерних кадрів може визначати державне замовлення, що виходить із потреб високотехнологічних кластерів. Таким чином, держава може активно впливати на підвищення технологічного рівня і конкурентоспроможність економіки, не порушуючи ринкових механізмів і прав самостійних підприємств.

Участь підприємств у виконанні державних стратегічних завдань може стимулюватися вигідними умовами фінансування, кредитування, матеріально-технічного постачання, оцінкою діяльності органів управління тощо. Однак потрібна робота щодо обґрунтування конкретних проектів. Виявляється, що на розгляд уряду реальних проектів не надходить. Немає навіть достатньо обґрунтованих, у тому числі маркетингового, галузевих пріоритетів. Потрібні дослідження. Можливо, починати треба з простіших варіантів типу імпортозаміщення. Деякі дослідники, наприклад, пропонують активізувати інноваційну діяльність у фармакології. На світових ринках сьогодні ця галузь є найбільш інноваційною і дуже ефективною з погляду мультиплікаційного впливу на економіку країн. Україні в цій галузі має вагомні можливості. Великий мультиплікативний ефект для економіки, як свідчить досвід інших країн, дає будівництво транспортних коридорів.

Для того щоб інновації були спроможні розвиватися, потрібна забезпеченість економіки кредитами: (збільшення кількості грошей), невеликі відсоткові ставки та невеликий обмінний курс гривні. Це загальноекономічні умови розвитку та інноваційних процесів, проте цей напрям потребує спеціального розгляду.

3. Розширення ринків збуту і збільшення чистого експорту

Створення та розвиток конкурентоспроможних виробництв і підвищення технологічного рівня продукції може відбуватися в умовах високої економічної активності, наростання попиту і збуту виробленої продукції. Необхідно розширення ринків збуту. Для цього, звичайно, використовувати можливості внутрішнього ринку – обмеження імпорту і збільшенням платоспроможності населення. Але головним чином необхідно розширювати і освоювати зовнішні ринки. Для слабкої економіки з вузьким внутрішнім ринком, як пра-

вило, двигуном розвитку стає насамперед ринок зовнішній. Фактор зовнішнього ринку був завжди визначальним на початку підйому майже всіх розвинених економік.

Донині уряди України не вміли розширювати і освоювати зовнішні ринки, використовувати цей фактор економічного зростання. Не зуміли використати величезний ринок Росії та СНД, які потребують товари, вироблені в Україні. Багато в чому саме цим пояснюється занепад економіки України. Минулі й сьогоднішні уряди України проводять лінію на приєднання України до ринку ЄС. Готуються угоди про зону вільної торгівлі. І практично відкидаються пропозиції приєднатися до Митного союзу Росії, Білорусії та Казахстану.

Зіставлення розвитку товарообігу України з ЄС і СНД свідчить про відносну вигідність для України ринку СНД. За минулі роки товарообіг із СНД був більше і зростав швидше. Обсяг експорту України в ЄС становив усього 70% у порівнянні з експортом в СНД. Темпи зростання експорту в ЄС були на 20% нижче, ніж в СНД. І найістотніше те, що експорт продукції машинобудування України в ЄС становив лише 28% відповідного експорту в СНД. Кваліфіковану продукцію Україну охоче купують в СНД. Деякі високотехнологічні виробництва – літакобудування, авіаційні двигуни, тепловозобудування – поки що тримаються переважно на замовленнях Росії. Росія здатна закуповувати великі обсяги продовольства і поки що підтримує цю частину експорту Україна. Росія зацікавлена в розвитку виробничої та наукової кооперації з Україною. Ринки Росії та СНД більш пристосовані до товарів і коопераційних послуг України, ніж ринки країн ЄС. Росія забезпечує Україну енергоносіями і при взаємовигідній взаємодії може покращувати для України цінові умови та забезпечувати дохід на транзиті до Європи. Нічого подібного не можуть обіцяти ринки ЄС. ЄС розраховує тільки отримувати від України сировинні товари: зерно, олійні, первинно оброблені метали. Вже в даний час пройшла інформація, що проект договору про спільний ринок з ЄС передбачає зняття митних зборів на постачання в Україну автомобілів, тобто посилення збуту європейських товарів та зменшення доходів бюджету України.

Вступ України до Митного союзу економічно більш вигідний, ніж до зони вільної торгівлі з ЄС. Що підтверджується розрахунками науково-дослідних інститутів та Міністерства розвитку і торгівлі України [4, 5].

Альтернативна можливість підключення України до Митного союзу зовсім не означає політичної інтеграції з Росією. У Росії відбуваються далеко не в усьому позитивні процеси. Україна має зберегти незалежність. Але Росію потрібно використовувати як величезний ринок і як вхід на інші ринки СНД. Слід враховувати, що центр економічного розвитку в даний час переміщується на Схід. Економічне зростання Європи буде все більше відставати від зростання східних країн, у тому числі і від самої Росії. І потрібно рухатися в бік розвитку, а не чіплятися за Європу, яка втрачає перспективи.

Аргументи, офіційно висунуті проти вступу України до Митного союзу, як правило, необґрунтовані. Нібито за зако-

ном не допустима наявність наддержавних органів регулювання. Але ж будь-який торговий союз передбачає механізми регулювання та узгодження. Сам ЄС створив розвинену бюрократичну систему насильницького регулювання економічних відносин, які зводять нанівець суверенітет національних держав. Досить навести приклад Греції. Навіть зараз ЄС диктує свої умови Україні по відношенню до судово-правової системи. Україна вже увійшла в договір з ЄС стосовно торгівлі енергоносіями, в якому інтереси України як транзитера ніяк не враховані. Нічого подібного в Митному союзі виникнути не може.

Включення України до спільного ринку з ЄС буде мати такі основні наслідки:

1. Збільшення імпорту з ЄС, що приведе до придушення залишків промисловості і кваліфікованого сільського господарства, загострення безробіття і зменшення доходів бюджету і населення.

2. Закриття ринків країн Митного союзу для експорту Україною і відповідні втрати обсягів виробництва, зайнятості, доходів бюджету, підприємств і населення.

3. Погіршення умов постачання в Україну газу, нафти і нафтопродуктів (зокрема, підвищення цін), згорання транзитеру енергоносіїв через Україну і, відповідно, позбавлення її заробітку, а також престижу у відносинах з Європою.

4. Підвищення споживчих цін до рівня розвинутих держав при значно меншій заробітній платі.

5. У кінцевому рахунку – подальший катастрофічний занепад і остаточне перетворення України в жебрачий і відсталі сировинний придаток Європи з населенням, яке вмирає і розбігається.

Ніяких розрахунків і зрозумілих аргументів на користь зони вільної торгівлі з ЄС уряд України пред'явити не може. Просто олігархам, членам уряду, адміністрації Президента і Верховної Ради особисто це подобається, а хто незгодний, того прем'єр лає негідниками. Яскравий показник демократичності! Для відводу очей уряд підписав договір про відкритий ринок із СНД, який повинен буде діяти паралельно із ЗВТ ЄС. Причому навіть не спробував ратифікувати цей договір. Хоча Росія це зробила відразу. Але договір щодо ринку із СНД негативних наслідків ЗВТ з ЄС пом'якшити не може, оскільки не передбачає митного захисту. Потік безмитних

товарів з ЄС буде йти в Україну. Що змусить інші країни захищати свої ринки. Механізм митного захисту діє у Митному союзі. Так що все це спроба закамфлювати відмову від вступу до Митного союзу.

Зона вільної торгівлі з ЄС, як і вся євроінтеграція, Україні вкрай не вигідна. Вона подобається правлячим колам і олігархам Україні тільки як можливість красуватися серед еліти ЄС. Це проект особистого себелюбства прошарку, який захопив владу чи крутиться біля неї. І нічого спільного з економічними і політичними інтересами народу Україна не має.

Прорятують, можливість реіндустріалізації і підйому для України може бути на основі митного захисту від ринкової експансії ЄС та пошуку шляхів збільшення чистого експорту. Одна з можливостей у найближчій перспективі – участь у Митному союзі. Що не виключає пошуків і освоєння інших зарубіжних ринків.

Потрібен рішучий зсув економічної політики. Ця вимога торкається не тільки діючої влади, а й опозиції. Без такого зсуву жодна політична сила Україну не врятує.

Висновки

Потрібно відверто признати, що економіка України не розвивається і знаходиться у сталому занепаді з небезпекою кінцевого перетворення у бідний сировинний придаток європейських країн з населенням, яке буде ухоронити. Чинниками, які можуть рішуче змінити ситуацію, є розширення ринків збуту кваліфікованої продукції через включення до Митного союзу з Росією, Білорусією та Казахстаном, а також реіндустріалізація на основі державного стратегічного плану. Потрібна також зміна макроекономічної політики: збільшення кредитів, зменшення відсоткових ставок і обмінного курсу гривні.

Список використаних джерел

1. Статистичний щорічник України, 2009 р.
2. Либанова Э. Нас будет 36 миллионов. – 2000, 27.04.2012.
3. Статистичний щорічник України, 2010 р.
4. Отчет (предварительная версия) Института народнохозяйственного прогнозирования РАН и Института экономики и прогнозирования НАН Украины... – 2000, 11.05.2011.
5. Мунтиян В. Глобальная расстановка сил и проблема выбора для Украины. – 2000, 2.03.2012.